

ESPOO, KARVASMÄEN GLIMSIN KYLÄTONTTI

KAIVUTÖIDEN ARKEOLOGINEN VALVONTA TALOMUSEON PIHASSA

FM Ulrika Rosendahl 2007

ESPOON
kaupunginmuseo
ESBO stadsmuseum

Arkisto- ja rekisteritiedot

Kohteen nimi: ESPOO Karvasmäki (Karvasbacka) Glims

Kunta/kaupunginosa/tontti: Espoo/Karvasmäki/64002

Tutkimuksen laji: Arkeologinen valvonta

Kohteen ajoitus: Historiallinen aika/keskiaikainen kylätontti

Peruskarttalehti: 203212

Yhtenäiskoordinaatit: X=2 537 869,28; Y=6 678 985,60

Maanomistaja: Espoon kaupunki

Tutkimuslaitos: Espoon kaupunginmuseo

Kaivauksenjohtaja: FM Ulrika Rosendahl

Kenttätyöaika: 25.- 5.7.2007 ?

Tutkitun alueen laajuus: n. 30 m²

Tutkimusten kustantaja ja tutkimuskustannukset: Espoon kaupunginmuseo/virkatyö

Löydöt: Ei talteenotettuja löytöjä

Kuvat: Digitaalisessa muodossa

Aikaisempi tutkimus: Nurminen, Teija: Espoon keskiaikaiset kylämäet. Inventointi 2000.

Kohde tarkastettu 4.10.2000. Kylä ID 26.

Arkistoitu kirjeenvaihto: Museoviraston myöntämä tutkimuslupa, Dnro 38/302/2007

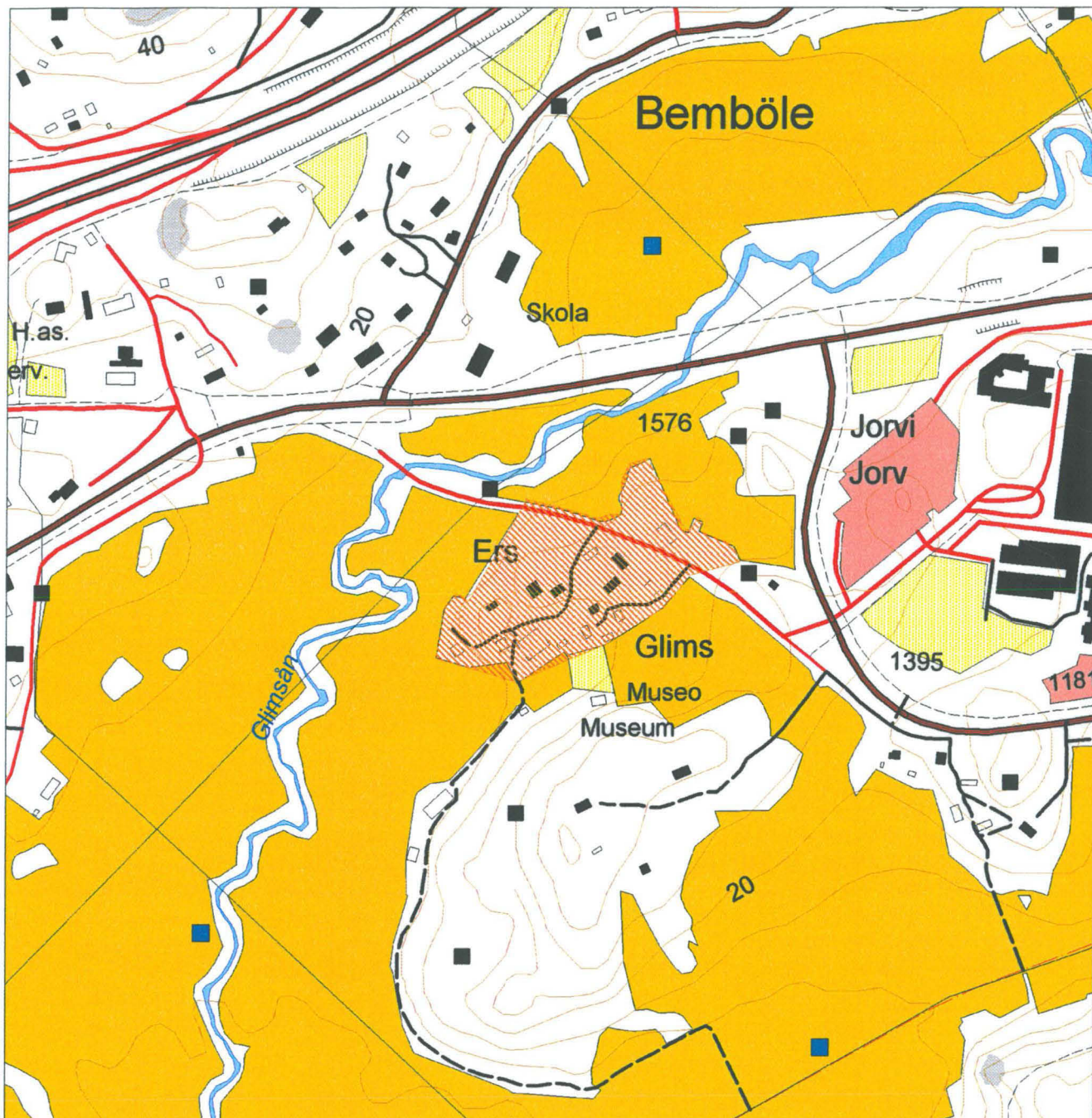
Kirjallisuus: *Glims*. Espoon kaupunginmuseon tutkimuksia 5. Espoo 1998.

Välähdyksiä keskiajasta. Espoon kaupunginmuseon tutkimuksia 6. Espoo 1999.

Kaivauskertomuksen sivumäärä: 7

Kaivauskertomuksen liitteet: Kartta 1

Alkuperäisen kaivauskertomuksen sijainti: Espoon kaupunginmuseon arkisto

Peruskartta 2032 12d Espoo
Karvasmäen kylätonttialue rasteroitu
Mk 1:10 000

Tiivistelmä

Glims talomuseon sähkökaapelitöiden vuoksi jouduttiin tekemään kaivantoja Glimsin talomuseon pihalla kesäkuussa 2007. Kaivannot pyrittiin sijoittamaan vanhojen sähköjohtokaivantojen paikoille, mutta silloin kun tämä ei ollut mahdollista, uudet kaivannot tehtiin arkeologin valvonnassa. Koko Glimsin tonttimaa on määritelty muinaisjäännösalueeksi Espoon kylämäkien inventoinnissa vuonna 2000. Glimsin tila ympäristöineen muodostaa erittäin hyvin säilyneen historiallisen maisemakokonaisuuden. Tontilla on todennäköisesti ollut asutusta keskiajasta asti, mutta kylän keskiaikaisia kerrostumia ei ole tähän mennessä tarkemmin pystytty määrittelemään. Myöskään vuoden 2007 kaivannoista ei tullut vastaan vanhempaa materiaalia. Löytöaineisto koostui lähinnä 1800-luvun tai sitä nuoremasta materiaalista.

Johdanto

Glims talomuseon sähkökaapelitöiden vuoksi jouduttiin tekemään kaivantoja Glimsin talomuseon pihalla kesäkuussa 2007. Kaivannot pyrittiin sijoittamaan vanhojen sähköjohtokaivantojen paikoille, mutta silloin kun tämä ei ollut mahdollista, uudet kaivannot tehtiin arkeologin valvonnassa. Kenttätöistä vastasi Espoon kaupunginmuseon puolesta FM Ulrika Rosendahl.

Koko Glimsin tonttimaa on määritelty muinaisjäännösalueeksi Espoon kylämäkien inventoinnissa vuonna 2000. Glimsin tila ympäristöineen muodostaa erittäin hyvin säilyneen historiallisen maisemakokonaisuuden. Tontilla on todennäköisesti ollut asutusta keskiajasta asti, mutta kylän keskiaikaisia kerrostumia ei ole tähän mennessä tarkemmin pystytty määrittelemään. Myöskään vuoden 2007 kaivannoista ei tullut vastaan vanhempaa materiaalia. Löytöaineisto koostui lähinnä 1800-luvun tai sitä nuoremmasta materiaalista.

Glimsin tila

Glimsin tila on yksi Karvasmäen kylän taloista Glimsinjoen laaksossa. Kylä sijaitsee nykyään aivan Espoon ja Kauniaisten rajalla, Jorvin sairaalan vieressä. Vuodesta 1958 on Glimsissä toiminut Espoon kotiseutumuseo, nykyiseltä nimeltään Glims talomuseo. Museoalueella on säilynyt runsaasti 1700- ja 1800-luvun talonpoikaisrakennuksia ja sen ympärillä on tyypillistä kulttuurimaisemaa.

Karvasmäen kylä esiintyy kirjallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1492 (Lindholm 1998a:12). Kylä kuului Bembölen bolin, ja on Bembölen emäkylän tytäryliä. Karvasmäki on todennäköisesti perustettu omaksi kyläksi viimeistään 1300-luvulla. Vuoden 1540 maakirjojen mukaan kylässä on ollut neljä taloa. 1600-luvun alussa yksi neljästä talosta on liitetty Ersin taloon, jonka tontti sijaitsee aivan Glimsin länsipuolella (Lindholm 1999: 31). Glimsin ja Ersin lisäksi Karvasmäen kylään kuului Jorvin talo, jonka tontilla on nykyään Jorvin sairaala-alue.

1600-luvulla Glims merkitään autioksi vuonna 1600 ja vuoden 1643 lähdeaineistossa talo luonnehditaan varattomaksi ja rutiköyhäksi, ilmeisesti seurauksena 1500-luvun lopun sodista ja 1600-luvun alun katovuosista (Ropponen 1998a: 166). 1700-luvulla Glimsin tilanne kääntyy paremmaksi, ja vuosisadan alkuvaiheessa Glims toimii kestikievarina ensimmäisen kerran. Kestikievaritomintaa oli Glimsissä myös 1780-1822 sekä 1891-1895 (Lindholm 1998b: 187-211).

Espoon kunta osti Glimsin vuonna 1950, alun perin eläinlääkäriin tiloiksi. Vuonna 1958 Glimsin päärakennus toimi neuvolana ja jo aikaisemmin kättilön asuntona (Ropponen 1998b: 229). Samana vuonna kunta päätti perustaa tupaan ja tallin vintille kotiseutumuseon Espoon 500-vuotis juhluvuoden kunniaksi. 1960-luvulla koko Glimsin tila otettiin museon käyttöön (Perkko 1998: 231-235).

Aiempi arkeologinen tutkimus Glimsissä

Glimesissä ei ole tähän mennessä suoritettu varsinaisia arkeologisia kaivauksia. Teija Nurmisen vuonna 2000 suorittamassa Espoon kylämäkien inventoinnissa Glimesin tontti määrittiin tarkastuskäynnin perusteella muinaisjäännösalueeksi, jossa on mitä ilmeisimmin säilynyt myös keskiaikaisia kerrostumia. Paikannuksen apuna on käytetty historiallista kartta-aineistoa (v. 1755 ja 1774).

Glimesissa on jonkin verran tehty arkeologin valvomia kaivutöitä, joista ei ole kuitenkaan löytynyt mitään keskiaikaan viittaavaa, mutta kylläkin 1800 ja 1900-luvun talousjätettä. Näistä valvontatöistä ei myöskään ole toimitettu raporttia. Kyseessä on ainakin Espoon kaupunginmuseon tutkijan Tryggve Gestrinin valvoma sähkökaapelikaivutyö syksyllä 2003, jossa kaivantoja tehtiin polkua pitkin Karvasmäentieltä Glimesin alapihaan, sekä Glimesin eteläpuoleisen pellon halki. Keväällä 2004 Gestrin valvoi työmaata, kun Glimesin kyläkeinun alta vaihdettiin hiekkaa EU-määräysten mukaan. Keinu sijaitsee Glimesin vaunuvajan länsipuolella.

Vaunuvajan pohjoisnurkan alla on maan pinnalla havaittavissa rakennuksen pohjaksi tulkittu matala maansekainen kiviröykkiö, jossa esiintyy tiiltä ja vihreätä ohutta ikkunalasia. Rakenne ei ole tutkittu, mutta voisi löytöaineiston ja vaunuvajan iän perusteella todennäköisesti ajoittua 1700-luvulle. (Ks. kartta 1)

Kuvissa Glimesissa vuonna 2003 suoritetut kaivutöitä. Vasemmalla kaivanto pellolla, oikealla kaivanto Karvasmäen tieltä Glimesin alapihalle.

Vuoden 2007 kaivaus

Vuoden 2007 sähkötöiden yhteydessä jouduttiin tekemään kaivutöitä museon pihapiirissä. Kaivannot sijoitettiin pääasiassa jo ennestään kaivetuille alueelle, mutta linjaus sähköpääkeskuksesta vaunuvajalle (oja 1) ja tuvan koillispuolesta etelään (oja 2) oli vedetty alueille, joissa olisi saattanut olla säilyneitä kerroksia. Näitä linjoja kaivettiin pienellä bobcat-tyyppisellä kaivinkoneella arkeologin valvonnassa.

Oja 1 kaivaminen aloitetaan. Kuvassa myös Glimsin vaunuvaja.

Oja 1

Tien suuntainen oja parkkipaikan puolella, vaunuvajan kulmasta sähkökaappiin, ojan syvyys n. 60 cm, leveys n. 50 cm. Ojan pohjoispäässä tehtiin isompi kaivanto uutta vetokaivoa varten, n. 140x 140 cm ja jatkettiin ojaa vaunuvajalle asti.

Tien puoleisessa profiilissa ei havaittu kulttuurikerrosta. Parkkipaikan puolen profiilissa oli n. 3-10 cm paksuinen kulttuurikerros, joka oli säilynyt parkkipaikan täytemaahiekan alla. Kerroksesta löytyi tiilimurskaa ja vähän hiiltä. Kulttuurikerroksen alta tuli pohjoisosassa esiin puhdas moreeni ja eteläosassa pohjasavi. Vaunuvajan päästä löytyi jonkin verran rautaa, mm. nauvoja, sekä selteripullon suu.

Noin 3 m vajan kulmalta kulki yllättäen vanhempi sähkökaapelin kaivanto ja 1 m samasta kulmasta todennäköisesti puhelinkaapelin kaivanto.

Oja 1. NE- profiili. Profiilin yläosassa oli havaittavissa n 3-10 cm paksuinen tumma kulttuurikerros. Muuten puhdasta moreenimaata.

Oja 1 valokuvattu luoteesta kaakkoon (NW-SE). Kuvassa näkyy myös vaunuvajan kulma ja uuden vetokaivon paikka

Oja 2

Oja 2 tehtiin tuvan pohjoispäädystä alapihalle (ks. kartta 1). Oja oli n. 30 m pitkä, 50 cm syvä ja 60 cm leveä.

Ojan alaosassa (eteläpääty) kulttuurikerros oli havaittavissa 60-50 cm syvyyteen asti, yläosassa (tuvan kohdalla) oli vain n. 10 cm paksuinen, multainen pintamaa, jonka alta tuli vastan puhdasta maata. Ojan yläosassa pintamaan alta tuli vastaan moreenia. Alaosassa pintamaan /kulttuurikerroksen alta tuli esiin savimaa.

Kulttuurikerroksesta löytyi reilusti korkeintaan 1800-luvun tai nuorempaa materiaalia, mm. 20 pennin kolikko vuodelta 1963. Vanhan tien kohdalla tuli vastaan 40 cm syvyydessä puinen rakenne, näkyvissä lähinnä itäprofiilissa. Lankut oli ladottu hiekkakerroksen päälle. Rakenteen alta jatkoi kulttuurikerros, jossa oli piiposliinia ja tiilimurskaa, joten rakenne ei liene 1800-lukua vanhempi.

Ojan yläosassa, suunnilleen tuvan kohdalla, tuli vastaan betoniputkia, joten alue ei ollut koskematon, niin kuin oli suunnitteluvaiheessa luultu.

Oja 2, ojan yläosassa tuli vastaan betoniputkia

Oja 2, ojan alaosasta löytynyt puurakenne kuvan vasemmalla puolella

Oja 2, ojan loppupää alapihalla

Löydöt

Löytöaineisto koostui 1800- ja 1900-luvun talousjätteistä, jota tuli varsinkin ojasta 2 runsaasti. Materiaalissa oli m.m kaakelia, siirtokuvafajanssia, piiposliinia, lusikan katkelma, ikkunanlasia, tiiltä, palamatonta luuta ja pullolasia. Ojasta 1 tuli vähemmän löytöjä, mutta kylläkin tiiltä, rautanauvoja ja yksi seltteripullon suukatkelma. Löytöjä ei otettu talteen.

Löytöaineistossa ei ollut mitään keskiaikaan tai uuden ajan alkuun viittaavaa. Ojista ei myöskään löytynyt ollenkaan palanutta savea, jota yleensä tulee runsaasti vastaan keskiaikaisissa kohteissa.

Löytöjä, oja 2

Löytöjä, oja 1

Yhteenveto

Glimsin sähkötöiden yhteydessä tehdyissä kaivauksissa ei tullut vastaan keskiaikaisia kerroksia tai löytöaineistoja. Glimsin pitkä asutushistoria on aiheuttanut maanmuokkausta ja uudempia kulttuurikerroksia. On kuitenkin todennäköistä, että tonttialueella on säilyneitä keskiaikaisia tai uuden ajan alun kerroksia, joten jatkossakin kaikki uudet kaivannot tulee alueella tehdä arkeologin valvonnassa.

Espoo, 27.8.2007

UR

Ulrika Rosendahl

Kirjallisuus:

- Lindholm, Dan 1998. Asutus Karvasmäellä ja Bembölessä muinaisina aikoina. *Glims*. Espoon kaupunginmuseon tutkimuksia 5. Espoo.
- Lindholm, Dan 1999. Espoon keskiaikainen asutus. *Välähdyksiä keskiajalta*. Espoon kaupunginmuseon tutkimuksia 6. Espoo.
- Perkko, Mariliina 1998. Glims maatilasta museoksi. *Glims*. Espoon kaupunginmuseon tutkimuksia 5. Espoo.
- Ropponen, Liisa 1998a. Glims maatilana. *Glims*. Espoon kaupunginmuseon tutkimuksia 5. Espoo.
- Ropponen, Liisa 1998b. Neuvolatoimintaa Glimsissä. *Glims*. Espoon kaupunginmuseon tutkimuksia 5. Espoo.

